

# העזרה מהסוגיא



גיטין כו. - לא:

פרשת קרח ה'תשפ"ג

דף כו

◆ דיני כתיבת הגט לשמה:

- לרבי מאיר:
  - מדאורייתא - גט שנכתב שלא לשמה כשר.
  - מדרבנן - לשמואל רבנן לא גזרו, לחזקיה רבנן גזרו שאסור לכתוב את שמות האיש והאשה משום חשש קטטה<sup>א</sup>.
- לרבי אלעזר:
  - מדאורייתא - גט שנכתב תורף הגט שלא לשמה פסול, וגט שנכתב טופס הגט שלא לשמה כשר<sup>ב</sup>.
  - מדרבנן:
    - לשמואל - נחלקו התנאים בדעת רבי אלעזר: לפי התנא הראשון רבנן לא גזרו 'טופס אטו תורף', ולפי התנא השני רבנן גזרו 'טופס אטו תורף'<sup>ג</sup>.

✽ הערות ✽

א רש"י מבאר שלמרות שרבנן גזרו שאסור לכתוב את שמות האיש והאשה, מ"מ רבנן לא גזרו שאסור לכתוב את הלשון 'הרי את מותרת לכל אדם' שהוא עיקר הגט ואת שאר הגט, משום שבאופן שלא כתב את שמות האיש והאשה אין חשש קטטה.

ב בדברי הגמ' מבואר שלפי הלישנא בתרא בדעת אבימי, אבימי סובר כדברי חזקיה שרבנן אסרו לכתוב את שמות האיש והאשה בגט, אמנם אבימי סובר שטעם הגזירה הוא משום 'תקנת עגונות', כלומר שאם הסופר יכין את הגט לגמרי יש חשש שכאשר הבעל יכעס יגרש את האשה, ולכן רבנן תיקנו שהסופר לא יכין את הגט לגמרי וממילא הבעל לא יוכל לגרש מיד.

ב בדברי הגמ' מבואר שתורף הגט הכוונה שם האיש ושם האשה והזמן וכן המילים 'הרי את מותרת לכל אדם'.

ג בדברי הגמ' מבואר שלפי שמואל לפי התנא הראשון הסיבה שרבנן לא גזרו 'טופס אטו תורף' משום 'תקנת סופר', כלומר כדי שהסופר יוכל להכין שטרות ויהיו מזומנים בידו כשיצטרכו אותם. ובדברי הגמ' מבואר שלפי הלישנא קמא בדעת אבימי, אבימי סובר כדברי שמואל, אמנם אבימי סובר שהסיבה שרבנן לא גזרו 'טופס אטו תורף' משום 'תקנת עגונות', כלומר שאם הסופר לא יכתוב את טופס הגט, יש חשש שכאשר הבעל ירצה לצאת למדינת הים ולא ימצא גט מוכן לא יגרש את האשה והיא תשאר עגונה.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

▪ לחזקיה - רבנן גזרו 'טופס אטו תורף'.

• לרבי יהודה - גט שנכתב תורף הגט שלא לשמה פסול מדאורייתא, ורבנן גזרו 'טופס אטו תורף'.

◆ **דיני כתיבת שטר הלזואה ושטר מקח שלא לשמה:**

• מדאורייתא - שטר שנכתב שלא לשמה כשר.

• מזרבנן:

○ לרבי מאיר:

▪ לשמואל - רבנן לא גזרו כלל.

▪ לחזקיה - רבנן גזרו שאסור לכתוב את תורף השטר שלא לשמה אטו גיטין, ורבנן לא גזרו בטופס השטר.

○ לרבי אלעזר:

▪ לשמואל:

• לפי התנא הראשון - רבנן גזרו שאסור לכתוב את תורף השטר שלא לשמה אטו גיטין, ורבנן לא גזרו בטופס השטר.

• לפי התנא השני - לרש"י רבנן גזרו שאסור לכתוב את תורף השטר שלא לשמה אטו גיטין, ורבנן לא גזרו בטופס השטר. לתוס' רבנן לא גזרו כלל.

▪ לחזקיה - לרש"י רבנן גזרו שאסור לכתוב את תורף השטר שלא לשמה אטו גיטין, ורבנן לא גזרו בטופס השטר. לתוס' רבנן לא גזרו כלל.

○ לרבי יהודה - רבנן גזרו שאסור לכתוב את תורף השטר ואת טופס השטר שלא לשמה אטו גיטין.

◆ **דיני גט של ארוסה שכתוב בו זמן מוקדם** - הגט פסול לרבי יוחנן 'שמא יחפה על בת אחותו', לריש לקיש 'שמא יאמרו גיטה קודם לבנה'.

◆ **האם חוששים ל'מחזי כשיקרא':**

• לרש"י - לא חוששים.

• לתוס' בתירוץ הראשון - לרב פפי חוששים, לרב לא חוששים.

• לתוס' בתירוץ השני - בקיום שטרות חוששים, בשאר האופנים לא חוששים.

## דף כז

◆ **דיני גט שאבד:**

• האם חוששים שהגט התחלף:

▪ באופן שהשיירות מצויות:

• באופן שהוחזקו שני 'יוסף בן שמעון' בעיר - חוששים שהגט התחלף.<sup>ה</sup>

## הערות

ד הגמ' [ז א] מביאה שנחלקו האמוראים בביאור הסיבה שגט של נשואה שכתוב בו זמן מוקדם (כגון נכתב ביום ונחתם בלילה) פסול: לרבי יוחנן 'שמא יחפה על בת אחותו', לריש לקיש 'משום פירות'. ובדברי הגמ' בסוגיין מבואר שהטעם של התקנה של 'שמא יחפה על בת אחותו' שייכת גם בגט של אשה ארוסה, אבל הטעם של 'פירות' לא שייך בגט של אשה ארוסה, ולכן ריש לקיש מבאר שהסיבה שגט של ארוסה שכתוב בו זמן מוקדם פסול הוא 'גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה', כלומר שאם יהיה כתוב בגט את זמן כתיבת הגט יש חשש שהבעל לא יגרש בגט זה עד לאחר הנישואין, ולפני הגירושין האשה תתעבר, ויצא לעז על הוולד שהוא פגום כיון שאמו הייתה גרושה מהזמן שכתוב בגט.

ה ראה לעיל [כד ב] שנחלקו רש"י ותוס' בדעת רבי מאיר באופן שהגט אינו מוכח מתוכו ויש עדי מסירה: לרש"י הגט כשר, ולתוס' הגט פסול, ולפ"ז נחלקו רש"י ותוס' בביאור הנידון באופן שהוחזקו שני יוסף בן שמעון והגט אינו מוכח מתוכו: לרש"י הנידון הוא בין לרבי מאיר ובין לרבי אלעזר, ולתוס' הנידון הוא לרבי

- באופן שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון - לרבה לא חוששים שהגט התחלף, ולרב הונא חוששים שהגט התחלף.
- באופן שהשיירות לא מצויות - לא חוששים שהגט התחלף.
- שליח הבאת גט שאבד את הגט וחזר ומצאו:
  - באופן שמצאו לאלתר - לא צריך לחשוש שהגט התחלף.
  - באופן שמצאו לאחר זמן:
- באופן שאין לו סימן בגט - חוששים שהגט התחלף (באופנים שהתבארו לעיל).
- באופן שיש לו טביעות עין בגט - מועיל.
- באופן שיש לו סימן בגט:
  - סימן מובהק - מועיל.
- סימן רגיל - נחלקו הלישנות בגמ' האם מועיל משום ש'סימנים דאורייתא', או דלמא אינו מועיל משום ש'סימנים דרבנן'.
- סימן גרוע - אינו מועיל.
- באופן שמצא את הגט בתוך 'חפיסה' (שק עור קטן) - באופן שיש לו טביעות עין בחפיסה מועיל, וכן באופן שיש בחפיסה סימן (מובהק או סימן רגיל למ"ד סימנים דאורייתא) מועיל<sup>ט</sup>.

## דף כח

### ◆ האם חוששים למיתה:

- שמא מת בזמן מועט - לא חוששים.
- שמא ימות בזמן מועט - לרבי מאיר לא חוששים, לרבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון חוששים<sup>א</sup>.
- שמא מת בזמן מרובה<sup>ב</sup>:
  - לרבי מאיר:

### ⊕ הערות ⊖

- אלעזר אבל לרבי מאיר הגט פסול.
- 1 הגמ' מביאה שנחלקו הלישנות בדעת רבי זירא: ללישנא קמא סובר כדברי רבה, וללישנא בתרא סובר כדברי רב הונא.
- 2 נחלקו התנאים בביאור הכוונה 'לאחר זמן': א. שיעור זמן שתעבור שיירה ותחנה שם. ב. שיעור זמן של כתיבת הגט. ג. שיעור זמן של קריאת הגט. ד. שיעור זמן של כתיבת הגט וקריאתו. ה. באופן שלא עמד אדם ואמר שלא עבר אדם במקום שהשליח איבד את הגט. ו. באופן שלא עמד אדם ואמר שלא היה אדם במקום שהשליח איבד את הגט.
- ח תוס' מבארים שבאופן שהשליח אבד את הגט וחזר ומצא את הגט ומכיר את הגט בטביעות עין, נאמן במיגו שהיה אומר שלא אבד את הגט. אבל באופן שאדם אחר מצא את הגט והבעל אמר שמכיר את הגט בטביעות עין: באופן שהבעל תלמיד חכם נאמן, ובאופן שהבעל עם הארץ אינו נאמן משום שחוששים שהעם הארץ משקר.
- ט תוס' מבארים שמציאת הגט בתוך חפיסה באופן שידוע שאבד את הגט בתוך חפיסה לא נחשבת סימן, משום שהדרך להניח שטרות בתוך חפיסה.
- י תוס' מבארים שהנידון האם חוששים 'שמא מת בזמן מועט' הוא באשת כהן שיצא בעלה מפתח ביתה, שאם חוששים שבעלה מת אסורה לאכול בתרומה.
- יא בדברי הגמ' מבואר שהנידון האם חוששים 'שמא ימות בזמן מועט' הוא באשת כהן שבעל גירשה בגט שעה אחת לפני מיתתו, שאם חוששים שהבעל ימות בשעה הקרובה אסורה לאכול בתרומה.
- המקור של מחלוקת התנאים הוא מדברי הברייתא 'הלוקח יין מביין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין', ואביי ורבא מבארים שכמו שנחלקו התנאים האם חוששים שמא יבקע הנוד כך נחלקו התנאים האם חוששים שמא ימות בזמן מועט.
- יב בדברי הגמ' מבואר שהנידון האם חוששים 'שמא מת בזמן מרובה' הוא בשליח שהביא גט שאם חוששים שהבעל מת התבטלה השליחות, וכן באשת כהן שהלך בעלה למדינת הים שאם חוששים שהבעל מת אסורה לאכול בתרומה.

- זקן לפני גיל שמונים וחולה - לא חוששים.
- זקן לאחר גיל שמונים וגוסס - לאביי לא חוששים, לרבא חוששים?<sup>2</sup>.
- לרבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון - לאביי חוששים, לרבא סוברים כדברי רבי מאיר<sup>3</sup>.
- שמא ימות בזמן מרובה - חוששים<sup>4</sup>.
- ◇ **דיני סמיכה** - סמיכה לא מעכבת, אמנם לכתחילה אין להקריב קרבן ללא סמיכה<sup>5</sup>.

## דף כט

- ◇ **האם חוששים למיתה:**
- עיר שיש עליה מצור - באופן שלא כבשו את העיר לא חוששים למיתה, אמנם באופן שכבשו את העיר חוששים למיתה.
- ספינה בים - באופן שהספינה לא טבעה בים לא חוששים למיתה, ובאופן שהספינה טבעה בים חוששים למיתה.
- אדם שנדון למיתה:
- באופן שלא פסקו את הדין למיתה - לא חוששים למיתה.
- באופן שפסקו את הדין למיתה:
- לרב יוסף בלישנא קמא - באופן שנדון בבית דין של ישראל חוששים למיתה, ובאופן שנדון בבית דין של עכו<sup>6</sup> נוקטים בוודאות שהוא מת<sup>7</sup>.
- לרב יוסף בלישנא בתרא - באופן שנדון בבית דין של ישראל נוקטים בוודאות שהוא מת, ובאופן שנדון בבית דין של עכו<sup>8</sup> חוששים למיתה<sup>9</sup>.
- ◇ **שליח הולכת גט האם יכול לשלוח שליח אחר במקומו<sup>10</sup>:**

## הערות

- יג הגמ' מביאה שאביי מקשה על דברי רבא מדברי הברייתא שבאופן שהבעל לאחר גיל מאה לא חוששים שמא מת, והגמ' בלשון הראשון דוחה את דברי רבא מחמת קושיה זו, והגמ' בלשון השני מתרצת שרבא מודה שלאחר גיל תשעים שלא חוששים שהאדם מת משום ד'כיון דאיפליג איפליג'.
- יד ראה לעיל [הערה יא] שנחלקו התנאים האם חוששים 'שמא ימות בזמן מועט' לרבי מאיר לא חוששים ולרבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון חוששים, ואביי סובר שנחלקו התנאים גם האם חוששים 'שמא מת בזמן מרובה', אמנם רבא סובר שנחלקו התנאים רק ב'שמא ימות בזמן מועט', אבל ב'שמא מת בזמן מרובה' רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון סוברים כדברי רבי מאיר שלא חוששים.
- טו תוס' מבארים שהמקור שחוששים 'שמא ימות בזמן מרובה' הוא מדברי הגמ' ביבמות [כו א] שחמשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות חולצות ולא מתייבמות משום חשש 'ביטול מצוות יבמין', כלומר שאסור לאח הראשון ליבם משום שחוששים שלאחר מכן ימות האח השני ויפקע הזיקה מהיבמה השניה ללא יבום או חליצה.
- טז תוס' מבארים שהדין שלכתחילה אין להקריב קרבן ללא סמיכה, נאמר באופן שיש אפשרות ולסמוך על הקרבן, אבל ערל וטמא שלא יכולים לסמוך על הקרבן (לפי התירוץ הראשון בתוס' ערל מדובר באופן שמתו אחיו מחמת מילה וטמא מדובר בזב ומצורע שהרפואה לא תלויה בהם, ולפי התירוץ השני בתוס' מדובר באופן שאם לא יביאו את הקרבן יעברו על בל תאחר) וכן יורש שמביא את קרבן אביו שאי אפשר לסמוך על קרבן זה, מותר לכתחילה להביא את הקרבן ללא סמיכה.
- יז הגמ' מבארת שהטעם של רב יוסף בלישנא קמא שבאופן שנדון בבית דין של ישראל חוששים למיתה ולא נוקטים בוודאות שהוא מת, משום שמבואר בדברי המשנה בסנהדרין [מג ב] שבאופן שמצאו זכות מחזירים אותו, אבל בבית דין של עכו<sup>11</sup> נוקטים בוודאות שהוא מת משום שהעכו<sup>12</sup> לא מקבלים שוחד לאחר שנפסק הדין.
- יח הגמ' מבארת שהטעם של רב יוסף בלישנא בתרא שבאופן שנדון בבית דין של ישראל נוקטים בוודאות שהוא מת משום שישראל לא מקבלים שוחד, אבל בבית דין של עכו<sup>13</sup> חוששים למיתה משום שהעכו<sup>14</sup> מקבלים שוחד, ותוס' מבארים שלמרות שבבית דין של ישראל אם ימצאו זכות מחזירים אותו, מ"מ דבר זה לא שכיח ולכן לא חוששים לו.
- יט בדברי המשנה מבואר שבאופן השליח הראשון צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', צריך לומר בפני בית דין 'בפני נכתב ובפני נחתם' ולמנות את השליח השני בבית דין או שבת דין ימנו את השליח השני. ובאופן שהשליח הראשון לא צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', לא צריך למנות את השליח השני בבית דין. הגמ' מבארת שבאופנים ששליח הראשון יכול לשלוח שליח שני במקומו, יכול השליח השני לשלוח שליח שלישי במקומו, ובאופן שהשליח הראשון צריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם', השליח השני צריך למנות את השליח השלישי בבית דין.
- בדברי הגמ' מבואר שהדין ששליח הראשון יכול לשלוח שליח אחר, נאמר רק באופן שהשליח הראשון הוא 'שליח שניתן לגירושין' כלומר שיש לו כוח לגרש את האשה, אבל באופן שהשליח הראשון הוא 'שליח שלא ניתן לגירושין' (כגון שהבעל שלח את השליח הראשון להביא את הגט לשליח אחר) לא יכול השליח

• באופן שהבעל לא אמר 'שקול מינה חפץ והדר הב לה גט':

○ לפי התירוץ הראשון בגמ':

▪ באופן שהבעל אמר 'הולך':

• לת"ק - באופן שהשליח אנוס יכול לשלוח שליח אחר במקומו, ובאופן שהשליח אינו אנוס לא יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

• לרבי שמעון בן גמליאל - לא יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

▪ באופן שהבעל אמר 'את הולך' - לא יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

○ לפי התירוץ השני בגמ':

▪ באופן שהבעל אמר 'הולך':

• לת"ק - יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

• לרבי שמעון בן גמליאל - באופן שהשליח אנוס יכול לשלוח שליח אחר במקומו, ובאופן שהשליח אינו אנוס לא יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

▪ באופן שהבעל אמר 'את הולך' - באופן שהשליח אנוס יכול לשלוח שליח אחר במקומו, ובאופן שהשליח אינו אנוס לא יכול לשלוח שליח אחר במקומו.

• באופן שהבעל אמר 'שקול מינה חפץ והדר הב לה גט' (באופנים שהשליח הראשון יכול לשלוח שליח אחר במקומו):

○ לרבי יוחנן:

▪ לרש"י - באופן שהשליח הראשון או השליח השני לקחו את החפץ ולאחר מכן נתנו את הגט הגט חל, ובאופן שהשליח הראשון או השליח השני נתנו את הגט ולאחר מכן לקחו את החפץ הגט פסול, משום שכוונת הבעל שהשליח יקבל את החפץ ורק לאחר מכן יתן את הגט.

▪ לתוס':

• השליח הראשון - באופן שהשליח לקח את החפץ ולאחר מכן נתן את הגט הגט חל, ובאופן שנתן את הגט ולאחר מכן לקח את החפץ הגט פסול, משום שכוונת הבעל שהשליח יקבל את החפץ ורק לאחר מכן יתן את הגט.

• השליח השני - בין באופן שהשליח לקח את החפץ ולאחר מכן נתן את הגט ובין באופן שנתן את הגט ולאחר מכן לקח את החפץ הגט פסול, משום שבאופן שהבעל תלה את הגט בחפץ לא מועיל מסירת החפץ לשליח אחר.

◆ **שליח הולכת הגט ששלח שליח אחר במקומו ומת השליח הראשון** - לרב אשי השליח השני בטל, למר בר רב אשי השליח השני לא בטל.

◆ **חשש 'שמא פייס':**

• בארוסה - לא חוששים שמא פייס.

• בנשואה:

#### ☞ הערות ☞

הראשון לשלוח שליח אחר במקומו. ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שהבעל שלח שליח לגרש לאחר שלשים יום, נחשב 'שליח שניתן לגירושין' ויכול למנות שליח אחר בתוך שלשים יום.

בדברי המשנה לקמן [סו א] מבואר ששליח כתיבת הגט לא יכול לשלוח שליח אחר, ונחלקו האמוראים בטעם דין זה: לאביי משום בזיון הבעל שאינו יודע לכתוב גט, ולרבא משום ש'מילי לא מימסרין לשליח'. והגמ' מבארת ששליח הולכת הגט יכול לשלוח שליח אחר, משום שבאופן זה לא שייך הטעם של בזיון הבעל ולא נחשב 'מילי'.

- בעל שגירש את אשתו בתנאי 'אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש' - חוששים שמא פייס ובהגט בטל, אמנם באופן שהבעל הוסיף שהאשה נאמנת עלי כמאה עדים שלא באתי לא חוששים שמא פייס.
- בעל ששלח שליח לגרש את הגט והוסיף שהשליח יגרש רק לאחר שלשים יום - חוששים שמא פייס?

## דף ל

### ◆ דיני אונס בגיטין:

- הקדמה - הנותן גט לאשתו בתנאי 'אם לא יפייס את האשה עד שלשים יום', והבעל פייס את האשה והאשה לא התפייסה יש לדון האם הגט חל וכדלהלן.
- באופן שהבעל פייס את האשה ב'תקרבא דדינרי' והאשה לא התפייסה - הגט לא חל.<sup>א</sup>
- באונס שהבעל לא פייס את האשה ב'תקרבא דדינרי' אלא בשאר דברים:
  - ללישנא קמא - הגט חל, כיון שיתכן שאם היה מפייס ב'תקרבא דדינרי' האשה הייתה מתפייסת, ולמרות שאין לבעל 'תקרבא דדינרי' מ"מ 'אין אונס בגיטין'.
  - ללישנא בתרא - הגט לא חל, ולמרות שיתכן שאם היה מפייס ב'תקרבא דדינרי' האשה הייתה מתפייסת, מ"מ כיון שלבעל אין 'תקרבא דדינרי' אינו מחויב לפייס בכך כיון ש'יש אונס בגיטין'.

### ◆ דיני אדם שהלווה מעות לכהן וללוי ולעני בשביל לקיים בכך מצוות נתינה:

- באלו אופנים זוכים הכהן והלוי והעני ומקיים בכך מצוות נתינה:
  - לרבי יוסי ש'עשו את שאין זוכה כזוכה' - בכל אופן.
  - למ"ד ש'לא עשו את שאין זוכה כזוכה' - א. במכירי כהונה ולויה. ב. באופן שזיכה להם על ידי אדם אחר.
- באופן שמתו הכהן והלוי:
  - באופן שהלווה לכהן וללוי מחוץ לבית דין - באופן שלא נטל רשות מן היורשים לא יכול לקיים בכך מצוות נתינה, ובאופן שנטל רשות מהיורשים יכול לקיים בכך מצוות נתינה.<sup>ב</sup>
  - באופן שהלווה לכהן וללוי בבית דין - באופן שהיורשים ירשו קרקע יכול לקיים בכך מצוות נתינה, ובאופן שהיורשים לא ירשו קרקע לא יכול לקיים בכך מצוות נתינה.<sup>ג</sup>
- באופן שמת העני:
  - לרש"י - יכול לקיים מצוות נתינה משום שמפריש לשם עני שנמצא במקום אחר.
  - לתוס' - באופן שיש עני באותה העיר יכול לקיים מצוות נתינה משום שמפריש לשמו, ובאופן שאין עני באותה העיר לא יכול לקיים מצוות נתינה.

### ⊕ הערות ⊕

- כ רש"י מבאר שהחשש 'שמא פייס' הוא שהבעל בא על האשה והגט נפסל מדין 'גט ישן', ותוס' [יה ב] מבארים שהחשש שמא הבעל יערער שביטל את הגט ויצא לעז על הגט.
- כא תוס' מבארים שכוונת התנאי של הבעל 'אם לא יפייס את האשה עד שלשים יום' אינה שהאשה תתפייס, אלא שהבעל ישתדל לפייסה בדבר גדול, ומימלא באופן שהבעל פייס את האשה בתקרבא דדינרי קיים את התנאי למרות שהאשה לא התפייסה, ולכן הגט לא חל.
- כב רש"י מבאר שהסיבה שצריך ליטול רשות מהיורשים משום שאין החוב מוטל עליהם לפרוע. ותוס' מבארים שהדין שצריך ליטול רשות מהיורשים נאמר בין באופן שהיורשים ירשו קרקע ובין באופן שהיורשים לא ירשו קרקע.
- המשנה מבארת שלמרות שבאופן שידוע שמתו הכהן והלוי והעני לא יכול לקיים בכך מצוות נתינה, באופן שלא יודע שהכהן או הלוי או העני מתו לא צריך לחשוש שמתו, כיון שיש להם 'חזקת חיים'.
- כג נחלקו האמוראים באופן שהיורשים ירשו קרקע קטנה: לרבי יונתן יכול לקיים מצוות נתינה בשיעור הקרקע שירשו, ולרבי יוחנן יכול לקיים מצוות נתינה בכל שיעור החוב, משום שיכול לגבות את הקרקע בחובו ולאחר שיפדו היורשים את הקרקע ממנו יכול לחזור ולגבות את הקרקע עד שיעור כל החוב.

- באופן שהעשיר העני - לא יכול לקיים מצוות נתינה<sup>כז</sup>.

## דף לא

### ◆ דיני תרומה ותרומת מעשר:

- האם ניטלים באומד:
  - תרומה - ניטלת באומד<sup>כח</sup>.
  - תרומת מעשר - לרבנן אינה ניטלת באומד, לאבא אלעזר בן גמלא ניטלת באומד<sup>כט</sup>.
- האם יש רשות לישראל להפריש תרומת מעשר - לרבנן אין רשות לישראל להפריש תרומת מעשר, לאבא אלעזר בן גמלא יש רשות לישראל להפריש תרומת מעשר<sup>ל</sup>.
- האם ניטלים במחשבה - כן<sup>לא</sup>.
- דין 'מוקף' בתרומת מעשר - לרש"י אסור לתרום מתבואה שנמצאת במקום אחר על תבואה שנמצאת כאן משום שיש חשש שהתבואה שנמצאת במקום אחר אינה בעין, לתוס' אסור לתרום שלא מן המוקף גזירה אטו תרומה שצריך לתרום מן המוקף<sup>לב</sup>.

### ◆ אדם שהניח פירות והפריש עליהם תרומות ומעשרות ובסוף נמצא שאבדו:

- לרבי אלעזר:
  - לרבי יוחנן - חושש מעת לעת מהשעה שמצא שהפירות אבדו.
  - לרבי אלעזר ברבי ינאי - חושש עד זמן מעת לעת מהשעה שהניח את הפירות.
- לרבנן - חושש מהשעה שהניח את הפירות.

## ✽ הערות ✽

- כד הגמ' מבארת שחכמים לא תיקנו שבאופן שהעשיר העני החוב יהיה מוטל על שאר העניים, משום שלא שכיח שעני יהיה עשיר.
- כה רש"י מבאר שהסיבה שתרומה ניטלת באומד, משום שמדאורייתא לתרומה אין שיעור.
- כו הגמ' מבארת שהמקור של אבא אלעזר בן גמלא שתרומת מעשר ניטלת באומד, דכתיב 'ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן' כלומר שתרומת המעשר היא כמו תרומה גדולה, ודורשים היקש בין תרומת מעשר לתרומה גדולה שכמו שתרומה ניטלת באומד כך תרומת מעשר ניטלת באומד.
- כז רש"י מבאר שנחלקו רבנן ואבא אלעזר בן גמלא באופן שהתכוון לתרום תרומת מעשר במדויק וטעה והוסיף או פחת מהשיעור: לרבנן לא חלה ההפרשה, ולאבא אלעזר בן גמלא חלה ההפרשה (תוס' מוסיפים שלפי דעת אבא אלעזר בן גמלא יש מצווה לתרום באומד ולא למדוד). תוס' חולקים וסוברים שרבנן מודים באופן זה שחלה ההפרשה, אלא נחלקו רבנן ואבא אלעזר בן גמלא באופן שהתכוון להוסיף על שיעור התרומת מעשר או לפחות מהשיעור של התרומת מעשר: לרבנן לא חלה ההפרשה, ולאבא אלעזר בן גמלא חלה ההפרשה.
- כז הגמ' מבארת שאבא אלעזר בן גמלא לשיטתו [הובא בהערה הקודמת] שדורשים היקש בין תרומה לתרומת מעשר דכתיב 'ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן'. הגמ' מביאה ברייתא לדעת אבא אלעזר בן גמלא שישראל שאמרו לבנו לפני מותו שיש ברשותו 'כור מעשר ראשון' שצריך ליתנו ללוי, לא חוששים שלא הפריש מהמעשר ראשון תרומת מעשר, ורש"י מבאר שהסיבה שלא חוששים שלא הפריש תרומת מעשר משום ש'חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן', ותוס' מבארים שהסיבה שלא חוששים שלא הפריש תרומת מעשר 'כיון שהרשות בידו ושהה זמן גדול בביתו ומצוה עליה רמ"א סתמא דמילתא דתקוניה תקניה', והברייתא מסיימת שבאופן שהישראל אמר שיש ברשותו מעשר ראשון ולא ידע את הכמות של המעשר ראשון, חוששים שלא הפריש מהמעשר ראשון תרומת מעשר.
- כח רש"י מבאר שהמקור שתרומה ותרומת מעשר ניטלים במחשבה דכתיב בתרומת מעשר 'ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן' ודורשים 'ונחשב' שמועיל מחשבה, ודרשה זו נאמרה בין על תרומה ובין על תרומת מעשר ולא צריך להגיע להיקש, ותוס' מבארים שהדרשה של 'ונחשב' נאמרה לענין תרומת מעשר, והמקור שתרומה ניטלת במחשבה הוא מהיקש של תרומה ותרומת מעשר, ולמרות שרבנן סוברים שלא דורשים את ההיקש לענין 'אומד', מ"מ דורשים את ההיקש לענין 'מחשבה' משום שעיקר הפסוק נאמר על מחשבה.
- כט רש"י מבאר שהכוונה 'מחשבה' הוא שמפריש ללא דיבור אלא במחשבה, וכן לא צריך להפריש של התרומה והתרומת מעשר משאר הפירות אלא יכול להשאירם יחד עם שאר הפירות. ותוס' מבארים שהכוונה מחשבה הוא שמפריש ללא דיבור אלא במחשבה, והדין שלא צריך להפריש את התרומה והתרומת מעשר משאר הפירות הוא דין שנאמר בכל התרומות והמעשרות.
- כט תוס' מבארים שהדין שרבנן גזרו שאסור לתרום תרומת מעשר שלא מן המוקף לא נאמר בשבתות וימים טובים, ולכן מותר לתרום בהם שלא מן המוקף.